

พ ร ะ อ ร หั น ดั รุ ใ ดั ย าก

พระอริยบุคคลเหล่าใด ในศาสนาของพระโคตม เป็น
ผู้ประกอบดีแล้ว ด้วยกิริยาทางกาย และวาจาอันบริสุทธิ์ มีใจ
มั่นคง เป็นผู้ไม่มีความห่วงใยในกายและชีวิต พระอริยบุคคล
เหล่านั้น บรรลุอรหัตตผลที่ควรบรรลุ หยั่งลงสู่อมตนิพพาน
ดับกิเลสได้ เสดวยผลแห่งความดับเย็นอยู่

พระอรหันต์รู้ได้ยาก

๕๓๕

ร่างกายของมนุษย์เป็นอุปกรณ์สำคัญ ที่สามารถสร้าง
ความดีได้อย่างเต็มที่ และเป็นฐานสำหรับรองรับคุณธรรม
ความดีทั้งหลาย เป็นที่ฝึกฝนอบรมจิตใจ ให้ใสสะอาดบริสุทธิ์
จนสามารถเข้าถึงพระธรรมกาย และสามารถกำจัดกิเลสอาสวะ
ที่หมักดองอยู่ในจิตใจให้หมดสิ้นไปได้ การที่จะเข้าถึงธรรม
อันประเสริฐ คือพระธรรมกายที่มีอยู่ภายในตัวของเราได้นั้น
ต้องรู้จักปลดปล่อยวางภารกิจเครื่องกังวลใจ โดยการหยุดใจไว้
ณ ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ ซึ่งเป็นฐานที่ตั้งถาวรของใจ ให้หมั่น
ประกอบความเพียรไม่เกียจคร้าน และประพฤติปฏิบัติธรรมอย่าง
สม่ำเสมอ ไม่ช้าจะสามารถทำใจหยุด ใจนิ่งได้ แล้วความสุขอัน
เกิดจาก ใจหยุด ใจนิ่ง จะพรั่งพรูออกมาเป็นรางวัล สำหรับผู้มี
ความเพียร

พระลัมมะลัมพุทเจ้าตรัสไว้ใน รัตนสูตร ว่า

“เย สุปฺปยุตฺตา มนสา ทพฺเพน

นิภกามิโน โคตมสาสนมุทิ

เต ปตฺติปตฺตา อมตํ วิคฺยห

ลทฺธา มุธา นิพฺพุติ ภูณฺฆมานา

พระอริยบุคคลเหล่าใด ในศาสนาของพระโคตม เป็น
ผู้ประกอบดีแล้ว ด้วยกิริยาทางกาย และวาจาอันบริสุทธิ์ มี

พระอรหันต์รู้ได้ยาก

๕๓๖

**ใจมันคง เป็นผู้ไม่มีความห่วงใยในกายและชีวิต พระอริยบุคคล
เหล่านั้น บรรลุอรหัตตผลที่ควรบรรลุ หยั่งลงสู่อมตนิพพาน
ดับกิเลสได้ เสรวยผลแห่งความดับเย็นอยู่”**

พระอรหันต์คือพระอริยบุคคลขั้นสูงสุดในพระพุทธศาสนา เป็นผู้ที่มีใจหยุดนิ่งได้อย่างสมบูรณ์ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับกาย-ธรรมอรหัตตตลอดเวลา ใจท่านมันคงอยู่ในกลางพระนิพพาน จึงเป็นผู้ไม่หวั่นไหวในโลกธรรมทั้งหลาย และห่างไกลจากกิเลส อาสวะทั้งปวง ทั้งสังโยชน์เบื้องต่ำ เบื้องสูง อาสวะ โยคะ โอฆะ อนุสัยกิเลสหลุดร่อนออกจากใจของท่านไปหมด ท่านจึงเสวยเอกนันทบรมสุขล้วนๆ ไม่มีทุกข์เข้ามาอยู่ในใจของท่าน

การจะสังเกตว่าใครเป็นพระอรหันต์ ผู้ห่างไกลจากกิเลส เป็นเรื่องที่ทำได้ยากมาก เพราะตามปกติแล้ว ปุถุชนทั่วไป จะไม่สามารถหยั่งรู้จิตใจของพระอริยเจ้าได้ พระโสดาบันไม่สามารถรู้วาระจิตของพระสกิทาคามี พระสกิทาคามีไม่รู้วาระจิตของพระอนาคามี และพระอนาคามีไม่สามารถรู้วาระจิตของพระอรหันต์ เพราะฉะนั้นปุถุชนทั่วไปจึงไม่สามารถจำแนกแยกแยะได้ว่า สมณพราหมณ์ท่านใดได้สำเร็จเป็นพระอรหันต์บ้าง เพราะเป็นเรื่องของผู้รู้แจ้งเท่านั้น

พระอรหันต์รู้ได้ยาก

๕๓๓

*สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้าประทับอยู่ที่บุพพาราม ปราสาทของนางวิสาขาไมคารมารดา ครั้งนั้นเป็นเวลาเย็น พระผู้มีพระภาคเจ้าเสด็จออกจากที่หลีกเร้น ประทับนั่งอยู่ภายนอก ชุ่มประตู่ของวิหาร พระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จไปเข้าเฝ้า เพื่อฟังธรรมและสนทนารธรรมกับพระพุทธรองค์ ขณะนั้นเองมีชฎิล ๗ คน นิครนถ์ ๗ คน อเจลิก ๗ คน เอกสาฎก ๗ คน และปริพาชก ๗ คน ทุกคนมีขนรักแร้ และเล็บงอกยาว หาบบริวารเดินผ่านไปโน้นบริเวณนั้น

พระเจ้าปเสนทิโกศลทอดพระเนตรเห็นนักบวชเหล่านั้น จึงทรงลุกจากอาสนะ และกระทำผ้าห่มเฉวียงบ่า คูกเขาลงบน แผ่นดิน ประนมอัญชลีไปทางบุคคลเหล่านั้น แล้วทรงประกาศ พระนาม ๓ ครั้งว่า “ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ข้าพเจ้าคือพระเจ้าปเสนทิโกศล” เมื่อนักบวชเหล่านั้นเดินลับตาไปได้ไม่นาน พระเจ้าปเสนทิโกศลก็เสด็จไปเข้าเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นักบวชเหล่านั้น มีวัตรปฏิบัติที่ทำได้ยากในโลก แต่ว่ามีคนใดคนหนึ่งบ้างไหม ที่จะได้บรรลुเป็นพระอรหันต์ หรือได้บรรลุลอรหันต์แล้ว”

พระอรหันต์รู้ได้ยาก

๕๓๘

ตามปกติ พระผู้มีพระภาคทรงเป็นลัทธิปัญญารู้แจ้งโลก
ทั้งปวง ใครเป็นพระอรหันต์ พระองค์ทรงรู้ทรงเห็นได้ตามที่
บุคคลนั้นได้บรรลุ ใครยังเป็นโสมมบุรุษ ข้างในยังรกชัฏด้วยกิเลส
พระองค์ก็ทรงรู้เห็นหมด เพียงแต่ทรงดูกาลเวลาที่เหมาะสม
ว่าสมควรจะนำมาตรัสเตือนเมื่อไร เพราะฉะนั้นเรามาดูว่า
พระพุทธองค์ทรงพยากรณ์ว่านักบวชคนใด เป็นพระอรหันต์

พระพุทธองค์ตรัสว่า “ดูก่อนมหาบพิตร มหาบพิตรเป็น
คฤหัสถ์ บริโภคคาม ทรงครองขรรษาอันคับคั่งด้วยพระโอรส
และพระมเหสีอยู่ ทรงใช้สอยผ้าแคว้นกาสิ ทรงตัดทรงดอกไม้
ของหอม และเครื่องประเทืองผิว ทรงยินดีในเงินและทองอยู่
จึงยากที่จะทรงรู้ได้ว่า บุคคลเหล่านี้ใครเป็นพระอรหันต์ หรือว่า
บุคคลเหล่านี้บรรลุอรหัตตมรรค เป็นผู้ควรแก่การเคารพสักการะ-
บูชาหรือไม่

ดูก่อนมหาบพิตร ศีล ฟังรู้ได้ด้วยการอยู่ร่วมกัน และศีล
นั้นแล ฟังรู้ได้โดยกาลนาน ไม่ใช่โดยกาลสั้นๆ เมื่อพิจารณา
โดยแยบคายก็จะรู้ได้ ไม่พิจารณาโดยแยบคายก็ไม่รู้ ผู้มีปัญญา
ฟังรู้ได้ ผู้มีปัญญาน้อยไม่ฟังรู้ ความเป็นผู้สะอาด รู้ได้ด้วยการ
ปราศรัย และความเป็นผู้สะอาดนั้นแล ฟังรู้ได้โดยกาลนาน
ไม่ใช่โดยกาลสั้น พิจารณาโดยแยบคายจึงรู้ได้ ไม่พิจารณาโดย

พระอรหันต์รู้ได้ยาก

๕๓๕

แบบคาก็ไม่รู้ ผู้มีปัญญาพึงรู้ได้ ผู้มีปัญญาทรมไม่พึงรู้

กำลังใจรู้ได้ในเวลาที่มีอันตราย และกำลังใจนั้นแล รู้ได้
โดยกาลนาน ไม่ใช่โดยกาลสั้น พิจารณาโดยแบบคาก็จึงรู้ได้
ไม่พิจารณาโดยแบบคาก็ไม่รู้ ผู้มีปัญญาพึงรู้ได้ ผู้มีปัญญา
ทรมไม่พึงรู้ ปัญญารู้ได้ด้วยกลการสนทนา ปัญญานั้นแลจึงรู้ได้
โดยกาลนาน ไม่ใช่โดยกาลสั้น พิจารณาโดยแบบคาก็จึงรู้ได้
ไม่พิจารณาโดยแบบคาก็ไม่รู้ ผู้มีปัญญาพึงรู้ได้ ผู้มีปัญญา
ทรมไม่พึงรู้

ดูก่อนมหาบพิตร คนติเกิดมาดี ไม่ควรไว้วางใจเพราะ
ผิวพรรณและรูปร่าง ไม่ควรไว้วางใจ เพราะเห็นกันเพียงชั่วครู่
เพราะว่านักบวชผู้ไม่สำรวมทั้งหลาย ย่อมเที่ยวไปยังโลกนี้
ด้วยเครื่องบริวารของเหล่านั้นักบวชผู้สำรวมดีแล้ว ประดุจ
กุณฑลิน และมาสกโลหะหุ้มด้วยทองคำปลอมไว้ คนทั้งหลาย
ไม่บริสุทธิ์ในภายใน งามแต่ภายนอกอย่างเดียว แวดล้อมด้วย
บริวารท่องเที่ยวอยู่ในโลกมีมากมาย นักบวชนอกศาสนาเหล่านั้น
ไม่มีใครเลยเป็นพระอรหันต์ เป็นผู้รักชู้ด้วยกิเลสทั้งนั้น”

พระเจ้าปเสนทิโกศลได้ฟังพระพุทธพยากรณ์แล้ว เกิด
ความกระจำแจ้งในพระทัย กราบทูลว่า “ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ
นำอัศจรรย์เหลือเกิน เพราะธรรมดาผู้เป็นคฤหัสถ์บริโภคคาม

พระอรหันต์รู้ได้ ยาก

๕๔๐

ยากที่จะรู้เรื่องนี้ ผู้มีปัญญาจึงจะรู้ได้ ผู้มีปัญญาน้อยหาไม่รู้ไม่
วาทะนี้จึงเป็นอันตรัสดีแล้ว ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ นักบวช
เหล่านั้นเป็นคนของข้าพระองค์ เป็นจารบุรุษ เป็นคนสืบข่าวลับ
เที่ยวสอดแนมไปตามชนบทต่างๆ แล้วพากันกลับมา ข้าแต่-
พระองค์ผู้เจริญ บัดนี้คนเหล่านั้น ชำระล้างละอองธุลินั้นแล้ว
อาบดี ประเทืองผิวดี โกนผมและหนวดแล้ว นุ่งห่มผ้าขาว
เอิบอิมเปรียบพร้อมด้วยเบญจกามคุณ บำเรอข้าพระองค์อยู่
พระองค์ทรงพยากรณ์ดีแล้วหนอ”

เราจะเห็นว่า ในโลกแห่งความเป็นจริง เราจะดูคนกัน
โดยเปลือกนอกไม่ได้ เพราะแม้จะมีผู้กล่าวว่า มีพระอรหันต์
ผู้หมดจดจากกิเลสหลายท่านในปัจจุบันนี้ แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะรู้กัน
ได้ง่ายๆ นอกจากพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว ยากเหลือเกินที่จะ
ชี้ชัดว่าใครเป็นพระอรหันต์

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแนะนำไว้ว่า ถ้าจะแสวงหา
พระอรหันต์ ต้องแสวงหาในพระพุทธศาสนาเท่านั้น เพราะ
อริยมรรคมีองค์ ๘ คือ หนทางปฏิบัติเพื่อเข้าถึงความเป็น
พระอริยเจ้า หรือมัชฌิมาปฏิปทา หนทางสายกลางที่จะนำไปสู่
ความบริสุทธิ์หลุดพ้นนั้น มีอยู่ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ผู้จะ
ปฏิบัติให้บรรลุเป็นพระอรหันต์ได้ จะต้องเดินตามแนวทางนี้ ผิดจาก

พระอรหันต์รู้ได้ยาก

๕๔๑

แนวนี้อีกไม่ได้ เมื่อปฏิบัติตามหนทางสายกลาง โดยเริ่มต้นที่
ศูนย์กลางกายฐานที่ ๗ แล้ว จึงจะเข้าถึงความสงบ พบความ
สว่างภายใน และเข้าถึงภายในกายไปตามลำดับ จนกระทั่งถึง
กายธรรมอรหัตต์ เป็นพระอรหันต์ผู้หมดจดจากกิเลสอาสวะ
อย่างแท้จริง

ดังนั้น พระพุทธองค์จึงตรัสว่า “อากาเสว ปทํ นตฺถ
สมโณ นตฺถิ พาหิโร สมณะในภายนอกไม่มี เหมือนรอยเท้าไม่มี
ในอากาศ” คือสมณะนอกพระพุทธศาสนาไม่มี สมณะหรือพระแท้
ต้องอยู่ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น และการจะให้เข้าถึงสมณะ
ภายในที่แท้จริงนั้น ต้องอาศัยการทำใจให้หยุดนิ่ง ในหนทาง
สายกลางเพียงทางเดียว เพราะฉะนั้นการฝึกใจให้หยุดนิ่ง
จึงเป็นกรณียกิจที่สำคัญ ที่ทุกๆ ท่านจะต้องเอาใจใส่ ให้หมั่น
ปฏิบัติธรรม ฝึกฝนใจให้หยุดนิ่งกันอย่างสม่ำเสมอทุกๆ วัน

